

**POLITINIS MOTERŲ
DALYVAVIMAS PAŽANGAI:
NUO ANALIZĖS IKI VEIKSMO**

POLITINĖ VEIKLA IR MOTERIŠKUMAS

Psichologė psichoterapeutė Lina Dirmotė

**LIETUVOS MOTERŲ
LOBISTINĖ ORGANIZACIJA**

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Projektą finansuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Ar moterys, dalyvaujančios politikoje, praranda moteriškumą?

Moterų politinio dalyvavimo vietos savivaldoje tyrėjai dalinasi tokiais išvadamis: „Moterų išrinkimo į savivaldybių tarybas procentas auga labai lėtai. Atotrūkis tarp moterų ir vyrų politinės pozicijos išlieka labai didelis. Akivaizdu, kad supratimas, jog politika, valdymas, įtakos darymas yra vyrų sritis, toliau sėkmingai egzistuoja.“ (Ingrida Frankienė, 2019).

Nepaisant nemenkų pasiekimų lyčių lygybės kultūros ir teisės srityje, Lietuvoje vis dar gajūs tradiciniai lyčių vaidmenų modeliai ir patriarchalinės pažiūros, kurias aktyviai palaiko ir pačios moterys, puoselėjančios moteriškumo fenomeną lydinčius prietarus ir stereotipus.

Paminėsiu keletą iš jų:

- „Vyriškus“ darbus dirbanti moteris suvyriškėja ir praranda savo moteriškumą.
- Moteriškumą praradusi moteris lieka vieniša.
- Moteriškumas – tai tokia speciali moterį supanti „aura“, kurią galima atrasti arba prarasti.

Tokie ir panašūs prietarai aktyviai palaikomi ir vyrų, ir moterų iškreipia ne tik lytiškumo, bet ir žmogiškumo suvokimą. Vis dar yra manančių, jog nebeužtenka gimti moterimi ar būti moterimi, - reikia tapti dar ir moteriška moterimi. Tarsi, be itin trapios, mistiškai egzaltuoto moteriškumo buvimas moterimi yra nepakankamas. Tokio įsivaizdavimo pasekoje, moterys telkiasi į grupes, organizuoja kursus arba renkasi į „sesių ratus“ tam, kad geriau suvoktų, išsaugotų ir išpuoselėtų savo moteriškumą, kuris yra nelabai aišku kas, bet tikrai labai subtilus ir labai svarbus, todėl jį reikia stropiai saugoti nuo išorės grėsmių: nemūvėti kelnių, nedirbti vyriškų darbų, o dar geriau, apskritai nedirbti, kad liktų laiko realizuoti save kaip mamą, žmoną ir namų ūkį, visomis išgalėmis vengiančią aktyvių vyriško pasaulio veiklų.

Tokia moteriškumo ideologija, aktyviai palaikoma rytietiško dvasingumo tradicijų, puikiai derėjo prie patriarchalinių mūsų šalies polinkių ir dar prieš gerą dešimtmetį buvo įgavusi plačius užmojus įvairių moteriškumo mokyklų ir bendruomenių pavidalu. Ir nors moteriškumo mokyklų mados šiai dienai jau prarado savo populiarumą, visgi jas įkvėpę stereotipai ir su moteriškumu

susijusios iliuzijos dar gyvos. Vis dar yra moterų, vengiančių vyriškų darbų, tame tarpe ir dalyvavimo politikoje, išskirtinai dėl tų veiklų grėsmės jų „moteriškumui“.

Taigi, kas tas moteriškumas? Paslaptingas mėnulio energijos spindesys, gaubiantis moteriškos lyties asmenį? O gal dar paslaptingesnis gebėjimas „jausti promočių alsavimą ir bėgti kartu su vilkais“? O gal tiesiog sijosų segėjimas ir kasų pynimas? Kas tas moteriškumas, kurį taip baugu prarasti?

Negalėčiau spręsti, ar mano pačios buvimas moterimi galėtų būti priskiriamas „moteriškam“, nes vis dar nežinau to paslaptingojo „moteriškumo“ apibrėžimo. Taip, man patinka segėti sijosus, žiūrėti romantiškus filmus, taip pat mėgstu šokius ir daryti rankdarbius, bet ar dėl to jau esu „moteriška“? Dar man patinka Dakaro ralis, repas ir traktoriai. Ar dėl to aš mažiau „moteriška“? Jeigu dirbsiu darželio auklėtoja, ar tai reikš, kad aš išsaugosiu ir stiprinsiu savo moteriškumą? O jei tapsiu savo miesto mere – ar tai reiškia, kad jį prarasiu?

Būti moterimi, mano supratimu, reiškia gyventi harmonijoje su savo kūnu, psichika, poreikiais, ritmais, ciklais. Ar tai reikšis švelnumu ir gracingais judesiais, ar racionalumu ir kietumu – jokie skirtumo. Aš nežinau moteriškumo apibrėžimo ir juolab nesiekiu jo, kaip gyvenimo tikslo. Taip pat aš nespraudžiu savęs į jokių moteriškumo šablonus, kad ir kaip egzotiškai jie beskambėtų: „aš deivė“ ar „aš vilkė“. Aš darau tai, ką man patinka daryti, o ne tai, kas man pridera, nes gimiau moterimi.

Apskritai, esu įsitikinusi, kad baimę netekti savo moteriškumo (kurio šiaip jau neįmanoma netekti) derėtų pervadinti į pasmerkimo baimę. Moterys vis dar bijo būti pasmerktos, dėl to, kad neatlieka savo „moteriškų“ pareigų: mamos, žmonos, namų šeimininkės. Arba jei ir atlieka, tai kažkaip netobulai, nepakankamai, nes nepadoriai atkakliai veržiasi į vyriškus darbus. Terapijoje vis dar tenka išgirsti (net ir šiais lygių galimybių laikais), kad moterys jaučiasi kaltos dėl to, kad per daug laiko praleidžia darbe; kad joms gėda prieš gimines, nes vis dar nesusilaukė vaikų arba jaučiasi blogomis mamomis, nes jų vaikai maitinasi pusfabrikačiais, o ne mamos ruoštu maistu. Moterys kaltina save, kad per mažai laiko skiria rūpinimuisi savo tėvais, kad pačios neaugina pomidorų arba kad praleidžia savaitgalį su drauge, vaikus palikusios vyro priežiūrai. Įdomu dar ir tai, kad nemažai smerkimo ir kaltinimo moterys sulaukia iš kitų moterų, savo draugių, vyresnių giminaičių. Taip viena kitą vanodamos ir taisydamos, jos užstringa „moteriškumo“ puoselėjimo ideologijoje, kuri draudžia bet kokius „vyriškus“ užsiėmimus. Ilgos darbo valandos, komandiruotės,

partijos suvažiavimai, politiniai debatai, verslo susitikimai, - moteriškumo puoselėjimo ideologijoje yra smerkiami.

Aptikus savyje tokią pasmerkimo arba kitaip „moteriškumo praradimo“ baimę, daug svarbiau būtų ne pulti saugoti savo moteriškumą (kuris neaišku, kas yra), o paieškoti būdų, kaip tapti laisvai nuo patriarchalinių stereotipų ir nuo svetimų scenarijų. Taip pat ir moteriškumo scenarijų.

Jei moteris studijuotų ne „moteriškumo“ paslaptis, o mokytųsi iš tiesų jausti tai, ką jaučia ir leistų sau norėti to, ko iš tiesų nori, - moteriškumo praradimo baimė neegzistuos, nesvarbu, kur beapsisuktų jos karjera ar kokiose veiklose ji benuspręstų dalyvauti.

Mano bičiulė, su kuria kartu studijavome psichologijos mokykloje, prieš tapdama karjeros konsultante, dirbo suvirintoja didelėje mašinų gamykloje. Buvo pamainos viršininkė ir patyrusi savo srities specialistė. Rengėsi patogiais, *unisex* stiliaus drabužiais, grubiai plodavo per petį susitikus, niekada nesidarė manikiūro, bet nė vienam ir nė karto nekilo mintis apibūdinti ją kaip ne moterišką. Niekas jos nesmerkė, dėl to, kad ji dirbo „vyrišką“ darbą ir neplazdeno žemę siekiančiais šilko sijonai. Ji buvo nuostabi moteris. Nuostabi savo autentiškumu, vidine stiprybe ir širdingu „absoliučiai nemoterišku“ tiesmukumu. Ji pati taip pat nejautė jokie diskomforto dėl to, kad neatitinka „moteriškumo“ standartų ir nesisielojo dėl savo nemoteriškos profesijos. Ji dirbo tai, kas jai patiko ir siekė tokių tikslų, kokių norėjo siekti.

Beje, „Moterų politinio dalyvavimo vietos savivaldoje Lietuvoje“ tyrimo dalyvės taip pat nesisielojo dėl grėsmės savo moteriškumui, pasak tyrėjų, jos savo „lytiškumo visiškai nesureikšmina ir diskomforto dėl lyties nejaučia. Priešingai, pastebima, kad moterys tampa vis aktyvesnės, drąsesnės, nebijo kandidatuoti į vadovaujamas pareigas, dažniau dalinasi namų ir buities pareigomis su šeimos nariais“, (Ingrida Frankienė, 2019).

Ar tapusios merėmis, ministrėmis ar premjerėmis jos praras savo moteriškumą? Ar dabar, kai dėka savo aktyvumo ir drąsos, prasmuko į „vyrų pasaulį“ jos degraduos ir nebespindės paslaptinga mėnulio šviesa? Deja, turiu nuvilti abiejų lyčių stereotipų puoselėtojus, tiesa ta, kad širdies švelnumas, žmogiškumas, nuolankumas, atjauta, empatija, rūpestingumas ir visos kitos „moteriškomis“ laikomos savybės niekur nedingsta, kad ir kokia veikla moteris beužsiimtų. Šios savybės taip pat savaime ir neatsiranda, atsiskius „vyriškos“ veiklos ir perėjus į „moterišką“ darbą.

Ir kas svarbiausia, šios moterims priskiriamos savybės, kurių visi taip trokšta ir tikisi iš moterų, vadindami tai moteriškumu, - yra bendražmogiškos ir pageidautinos bet kurios lyties asmeniui. Todėl priskirti jas „moteriškumui“ yra didelė klaida. Tokia pati didelė klaida, kaip ir puoselėti jas „moteriškumo“ praktikomis ar ilgų sijonų segėjimais.

Kiekviena moteris yra laisva rinktis, kuo jai užsiimti ir kur nukreipti savo jėgas bei pastangas be jokios grėsmės tariamam jos moteriškumui.

Straipsnis parengtas Lietuvos moterų lobistinei organizacijai įgyvendinant Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos finansuojamą projektą Politinis moterų dalyvavimas pažangai: nuo analizės iki veiksmo.

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Projektą finansuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija

VALSTYBĖS BIUDŽETO LĖŠŲ NAUDOJIMO SUTARTIS NR. 1- MVLGP05408/2023
2023

Projekto koordinatorius:

LIETUVOS MOTERŲ
LOBISTINĖ ORGANIZACIJA

Projekto partneriai:

MOTERS UŽIMTUMO
INFORMACIJOS CENTRAS

KLAIPĖDOS SOCIALINĖS
IR PSICHOLOGINĖS
PAGALBOS CENTRAS

LYGIŲ
GALIMYBIŲ
PLĖTROS
CENTRAS

MOTERŲ
INFORMACIJOS
CENTRAS

